รายงานข้อเสนอเชิงนโยบาย

การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในโรงเรียน สู่การขยายผลในกรุงเทพมหานคร

โครงการ RJ in Schools Sandbox

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกับภาคีเครือข่าย

สารบัญ

บทนำ..... 3

ความเป็นมาของโครงการและความร่วมมือ..... 4

ส่วนที่ 1 Understanding Context บริบทและการเรียนรู้จากโรงเรียนแกนนำ..... 7

ส่วนที่ 2 Initiative Actions and Progress การดำเนินโครงการและผลลัพธ์..... 11

ส่วนที่ 3 Policy Recommendation ข้อเสนอเชิงนโยบาย..... 21

ส่วนที่ 4 แนวทางการขับเคลื่อนร่วมระหว่างกรุงเทพมหานคร สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และภาคีเครือข่าย..... 29

บรรณานุกรม..... 44

เอกสารแนบและแหล่งอ้างอิงฉบับเต็ม..... 47

บทนำ

ช่วงวัยนักเรียนเป็นช่วงสำคัญของการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ และการพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของการเติบโตและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนซึ่งเป็นพื้นที่หลักของการเรียนรู้และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นยังไม่เป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนอย่างแท้จริง ผลสำรวจพบว่า เด็กไทยร้อยละ 65.54 เคยถูกกลั่นแกล้ง และร้อยละ 83.35 ของเหตุการณ์เกิดขึ้นในโรงเรียน[1] ขณะเดียวกัน การทบทวนเอกสารและเสียงสะท้อนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครชี้ว่า การจัดการพฤติกรรมในบางบริบทยังเน้นการควบคุมและลงโทษ มากกว่าการทำความเข้าใจสาเหตุ การเยียวยาความเสียหาย และการฟื้นฟูความสัมพันธ์

ด้วยเหตุนี้ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย หรือ TIJ จึงร่วมกับกรุงเทพมหานคร คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และภาคีเครือข่าย ดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรและโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัย ลดความรุนแรง พัฒนากลไกจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และฟื้นฟูความสัมพันธ์ด้วยกระบวนการ Restorative Justice (RJ)[2]

ข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับนี้สังเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินงาน สถานการณ์ปัญหา กรณีศึกษา ผลการประเมิน ตลอดจนประสบการณ์และเสียงสะท้อนจากครู นักเรียน และภาคี เพื่อระบุผลลัพธ์ ปัจจัยสนับสนุน ข้อจำกัด และเงื่อนไขสำคัญต่อการนำ RJ ไปใช้จริงในบริบทโรงเรียน พร้อมเสนอแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงาน การสนับสนุนบุคลากร การขยายผล และการขับเคลื่อนเชิงนโยบายร่วมกันในระดับกรุงเทพมหานคร[3]

---

[1] กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, “สบส. เผยผลสำรวจพฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้ง พบเด็กไทยเสี่ยงทำร้ายตัวเองมากกว่า 1 ใน 4,” 8 กันยายน 2568, https://prgroup.hss.moph.go.th/info/news/4488.

[2] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ กรุงเทพมหานคร, *บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ*, ข้อ 1–2; สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *รายงานผลการดำเนินโครงการ TIJ Phase 2: การพัฒนาโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยา พื้นที่เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569).

[3] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *รายงานผลการดำเนินโครงการ TIJ Phase 2*.

ความเป็นมาของโครงการและความร่วมมือ

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ ภายใต้บทบาทการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Agent of Change) มุ่งขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมแนวทางในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งและความรุนแรงอย่างสร้างสรรค์ โดยให้ความสำคัญกับโรงเรียนในฐานะพื้นที่สำคัญของการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ และการพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันของเด็กและเยาวชน TIJ จึงนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยา หรือ Restorative Justice (RJ) มาประยุกต์ใช้ เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถป้องกันและจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ เยียวยาความเสียหาย ฟื้นฟูความสัมพันธ์ และสร้างพื้นที่ปลอดภัยโดยยึดประโยชน์สูงสุดของนักเรียนและความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบเป็นสำคัญ[4]

จากการศึกษาองค์ความรู้ มาตรฐานระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในต่างประเทศ พบว่า แม้หลักการสำคัญของ RJ จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ แต่รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของระบบการศึกษาในแต่ละประเทศ ทั้งด้านโครงสร้างการบริหาร ทรัพยากร บุคลากร วัฒนธรรมโรงเรียน แนวคิดเกี่ยวกับระเบียบวินัย ตลอดจนระบบสนับสนุนทางวิชาชีพและระบบส่งต่อภายนอกโรงเรียน สำหรับประเทศไทย โรงเรียนมีความแตกต่างกันทั้งด้านขนาด ความพร้อม ทรัพยากร และศักยภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขณะที่ครูต้องรับผิดชอบทั้งงานสอน งานเอกสาร งานแนะแนว การดูแลนักเรียน และการจัดการความขัดแย้ง โดยอาจยังขาดบุคลากรเฉพาะทาง ระบบ Agent of Change กลไกให้คำปรึกษา และช่องทางส่งต่อที่เข้าถึงได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ความเข้าใจของผู้บริหาร ผู้ปกครอง และบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งโดยไม่มุ่งลงโทษเพียงอย่างเดียว ยังเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการนำ RJ ไปใช้ในทางปฏิบัติ การดำเนินงานในโรงเรียนไทยจึงไม่อาจนำรูปแบบจากต่างประเทศมาใช้โดยตรง แต่ควรพัฒนากระบวนการ เครื่องมือ และกลไกสนับสนุนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ พร้อมสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมจากผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง[5]

---

[4] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *รายงานผลการดำเนินโครงการ TIJ Phase 2*.

[5] อุกฤษฏ์ ศรพรหม, *Restorative Justice in Schools* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569), 3; สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2.

ด้วยเหตุนี้ TIJ จึงร่วมกับกรุงเทพมหานคร สถาบันการศึกษา โรงเรียน และภาคีเครือข่ายพัฒนาการดำเนินงานด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2568 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) และกรุงเทพมหานครได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินโครงการรณรงค์เชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือในการพัฒนาและประยุกต์ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในสถานศึกษา โดยมุ่งส่งเสริมหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชน สร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ลดความรุนแรงต่อเด็ก ลดจำนวนเด็กหลุดจากระบบการศึกษา และพัฒนาระบบยุติธรรมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา เด็ก และเยาวชนอย่างต่อเนื่อง[6]

ภายใต้กรอบความร่วมมือดังกล่าวครอบคลุมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา การสร้างเครือข่ายครูแกนนำ การพัฒนาคู่มือและเครื่องมือการเรียนรู้ การดำเนินงานในโรงเรียนนำร่อง การจัดการกรณีศึกษาจริง ตลอดจนการติดตามและประเมินผล เพื่อศึกษาเงื่อนไขในการนำ RJ ไปประยุกต์ใช้ในบริบทโรงเรียนไทยอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ TIJ ยังพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับนี้ขึ้นจากการรวบรวมและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน กรณีศึกษาจากโรงเรียนแกนนำ ผลการประเมิน ตลอดจนเสียงสะท้อนจากครู นักเรียน ผู้บริหาร และภาคีผู้ร่วมดำเนินงาน ประกอบกับองค์ความรู้และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ผลลัพธ์ ปัจจัยสนับสนุน ข้อจำกัด และเงื่อนไขเชิงระบบที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อน RJ ในสถานศึกษาไทย ข้อเสนอฉบับนี้มุ่งใช้เป็นกรอบพัฒนากลไกระดับโรงเรียน สนับสนุนครูและบุคลากรเชื่อมโยงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับงานด้านสุขภาพจิตและการคุ้มครองเด็ก พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล และกำหนดทิศทางการขยายผลร่วมกับกรุงเทพมหานครและหน่วยงานด้านการศึกษา เพื่อให้ RJ เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายโรงเรียนปลอดภัยและการป้องกันความรุนแรงตั้งแต่ต้นทางอย่างต่อเนื่อง[7]

[6] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ กรุงเทพมหานคร, *บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ*, ข้อ 1–2.

[7] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *รายงานผลการดำเนินโครงการ TIJ Phase 2*.

เนื้อหาและสาระสำคัญ

ตารางที่ 1 โครงสร้างเนื้อหาและสาระสำคัญของข้อเสนอเชิงนโยบาย

ส่วนที่ 1 Context Understanding บริบทและการเรียนรู้จากโรงเรียนแกนนำ	ทำความเข้าใจกับคุณครู ผู้เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการ นักเรียน และสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมนำร่องสังกัดกรุงเทพมหานคร
ส่วนที่ 2 Initiative Actions and Progress การดำเนินโครงการและผลลัพธ์	ติดตามการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรและโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาดำเนินงาน
ส่วนที่ 3 Policy Recommendation ข้อเสนอเชิงนโยบาย	ก้าวต่อไปสู่โรงเรียนปลอดภัย โดยต่อยอดบทเรียนจากพื้นที่นำร่องสู่การพัฒนากลไก การสนับสนุนครู การทดลองใช้ และการประเมินผลก่อนขยายผลในระดับนโยบาย
ส่วนที่ 4 แนวทางการขับเคลื่อนร่วมระหว่างกรุงเทพมหานครและสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย	กำหนดบทบาทและกลไกความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยง RJ เข้ากับระบบงานเดิมของกรุงเทพมหานคร โดยไม่สร้างระบบคู่ขนานใหม่

ส่วนที่ 1 Understanding Context บริบทและการเรียนรู้จากโรงเรียนแกนนำ

จากการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ทั้งการพัฒนาศักยภาพครูและการรับฟังประสบการณ์ของนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง TIJ ได้เรียนรู้สถานการณ์ บริบทการทำงาน และข้อจำกัดของครู นักเรียน และโรงเรียน ดังนี้[8]

ตารางที่ 2 บริบทและลักษณะการทำงานของครูในโรงเรียนนำร่อง

Facts ข้อมูลทั่วไป	**Actions การกระทำ**
คุณครูแกนนำที่เข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่เป็นคุณครูที่สอนในรายวิชาแนะแนว สังคมศึกษา หรือพละศึกษา รวมถึงคุณครูที่มีหน้าที่คอยดูแลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ครูแกนนำและครูในโรงเรียนมีหน้าที่สอนตามรายวิชาและระดับชั้น ดูแลชั้นเรียน ริเริ่มกิจกรรม ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และรับผิดชอบงานเพิ่มเติม เช่น งานเอกสาร งานธุรการ และงานประสานงาน
Goals เป้าหมาย	**Pains อุปสรรค**
ครูต้องการให้นักเรียนเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีความสุข และได้รับโอกาสจากโรงเรียน ขณะเดียวกัน ครูยังต้องจัดสมดุลระหว่างภารกิจในโรงเรียน การดูแลครอบครัว และการดูแลสุขภาวะของตนเอง	คุณครูมีข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานที่ไม่ลงตัวกัน ภาระงานด้านธุรการหรืองานเอกสาร รวมถึงการประสานงานต่าง ๆ มักใช้เวลา อีกทั้งข้อจำกัดในบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก คุณครูมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถรองรับหรือจัดการเคสได้อย่างทั่วถึง ทำให้เมื่อมีเคสหรือมีการอบรมภายนอก จะต้องมีการรบกวนคุณครูท่านอื่นในการแลกคาบหรือสอนแทน ในบางครั้งเมื่อลงชุมชนคุณครูต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายและมีความเสี่ยงต่อตนเอง

[8] ทีมวิจัยและทีมที่ปรึกษาโครงการ RJ Sandbox, *สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนต้นแบบในเขตหลักสี่*, 1–11; บุญญาโพธิวัฒน์, เหล่าศิริไพศาลวัฒนา, และ ปรีดาพิทักษ์กุล, *รายงานผลการดำเนินงาน RJ Supported Students*, 1–6.

Solution วิธีการแก้ปัญหา	**Resource and Capability** **ทรัพยากรและความสามารถ**
ครูขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครู ผู้บริหาร นักเรียน และผู้ปกครอง โดยมักใช้การพูดคุยและประสานผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดการปัญหา	นอกเหนือจากความสามารถในการสอนและการใส่ใจดูแลนักเรียน คุณครูมีเพื่อนคุณครู ที่สามารถขอความช่วยเหลือได้ รวมถึงมีทีมนักเรียนแกนนำที่สามารถช่วยดูแลและพัฒนาโรงเรียน

ตารางที่ 3 บริบทและประสบการณ์ของนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง

Facts ข้อมูลทั่วไป	**Actions การกระทำ**
นักเรียนในโรงเรียนพื้นที่นำร่องมีความหลากหลายทั้งด้านอายุ ระดับชั้น ภูมิหลัง สุขภาวะทางจิต ความสามารถในการเรียนรู้ และความสนใจ โดยบางโรงเรียนเปิดสอนครอบคลุมตั้งแต่ระดับอนุบาลประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษา ทำให้การออกแบบและนำกระบวนการ RJ ไปใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงพัฒนาการและความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ บางโรงเรียนยังมีข้อจำกัดด้านการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรุงเทพมหานคร P073 “ลดเวลาหน้าจอ เพิ่มเวลาเรียนรู้ และเวลาอยู่กับเพื่อน” (Phone Off – Learning On) ที่มุ่งลดการใช้โทรศัพท์ระหว่างวันเรียน โดยสำนักการศึกษาได้ประกาศมาตรการควบคุมการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและแจ้งโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 437 แห่งให้นำไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน[9]ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารยุทธศาสตร์ กทม. ขณะเดียวกัน นักเรียนบางส่วนไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาโดยตรง แต่อยู่ภายใต้การดูแลของปู่ย่า ตายาย หรือผู้ดูแลอื่น โดยแต่ละครอบครัวมีความพร้อมในการเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกัน ทั้งในด้านเวลา ทรัพยากร และรูปแบบการดูแล นักเรียนจึงได้รับอิทธิพลโดยตรงจากทัศนคติและสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการลงโทษ การใช้เวลาร่วมกัน การสื่อสาร ตลอดจนการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของเด็ก	นักเรียนใช้เวลาทั้งวันอยู่ที่โรงเรียน ตลอดวันมีการเรียนตามรายวิชาต่าง ๆ รวมถึงการทำกิจกรรมและช่วงเวลาพัก นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นสูงหรือเป็นนักเรียนกิจกรรม มักมีบทบาทในการเป็นสภานักเรียน คอยช่วยเหลือคุณครูในการดูแลน้อง ๆ ในระดับชั้นอื่น ๆ และคอยสนับสนุนคุณครูในการทำกิจกรรม

[9] กรุงเทพมหานคร, “นโยบาย P073 ลดเวลาหน้าจอ เพิ่มเวลาเรียนรู้ และเวลาอยู่กับเพื่อน (Phone Off – Learning On)”; สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, หนังสือที่ กท 0806/11651 เรื่อง “มาตรการควบคุมการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร,” 11 ธันวาคม 2568.

Goals เป้าหมาย	**Pains อุปสรรค**
นักเรียนมีความสนใจและแผนในการเรียนต่อที่แตกต่างกัน บางคนสนใจเรียนต่อในระบบโรงเรียนมัธยมศึกษา บางคนสนใจโรงเรียนระบบอาชีวศึกษา หรือบางคนยังมีความสนใจในการทำงานหลังเลิกเรียนในการหารายได้เสริม อีกทั้งนักเรียนมีความตั้งใจในการได้ใช้เวลากับเพื่อน ๆ ในโรงเรียน	ด้วยภูมิหลังและความสนใจที่หลากหลาย ส่งผลให้มีอุปสรรคที่หลากหลายเช่นกัน นักเรียนบางคนอาจจะมีข้อขัดแย้งกับเพื่อน ๆ ร่วมชั้น หรือ ที่บ้าน และบางคนมีความกดดันจากคุณครูเช่นกัน
Solution วิธีการแก้ปัญหา	**Resource and Capability ทรัพยากรและความสามารถ**
ผลการรับฟังนักเรียนสะท้อนว่า นักเรียนต้องการผู้ใหญ่ที่รับฟังโดยไม่ตัดสิน อธิบายทางเลือกอย่างชัดเจน รักษาความลับ และช่วยประสานบุคคลหรือบริการที่เหมาะสม โดยเด็กควรเลือกบุคคลที่ไว้วางใจและช่องทางขอความช่วยเหลือได้	นอกเหนือจากความสามารถที่แตกต่างตามรายบุคคล เช่น วิชาการ กีฬา ศิลปะ หรือดนตรีนาฏศิลป์ นักเรียนส่วนใหญ่มีเพื่อน ๆ และคุณครูและเพื่อนที่สามารถไว้ใจพูดคุยและให้คำปรึกษาได้ ในบางโรงเรียนนักเรียนมีพื้นที่ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน เช่น สภานักเรียน

ส่วนที่ 2 Initiative Actions and Progress การดำเนินโครงการและผลลัพธ์

การดำเนินงานตั้งแต่เดือนตุลาคม 2568 ถึงเดือนสิงหาคม 2569 ได้วางรากฐานสำหรับการขับเคลื่อนโครงการในระยะต่อไป ทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือ ประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง และเครือข่ายโรงเรียน โดยครอบคลุมการพัฒนาครูแกนนำในโรงเรียนนำร่อง การอบรมขยายผลระดับกรุงเทพมหานคร การทดลองใช้ RJ กับกรณีที่เกิดขึ้นจริง การนำ RJ Journey ไปประยุกต์ใช้ กิจกรรมแลกเปลี่ยนและถอดบทเรียนจากครูแกนนำ และกิจกรรมรับฟังและสะท้อนประสบการณ์ของนักเรียน กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้การประเมินผลครอบคลุมทั้งมุมมองของผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับผลจากการดำเนินงาน และทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงด้านบทบาทของครู วิธีคิด วิธีปฏิบัติ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนชัดเจนขึ้น จึงควรใช้ข้อมูลและบทเรียนดังกล่าวเป็นฐานสำหรับการติดตาม เสริมพลังโรงเรียนแกนนำ และพัฒนาแนวทางขยายผลในระยะต่อไป โดยโครงการได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจาก Friedrich Naumann Foundation และ Found by Design ในการออกแบบ ผลิต ทำการวิจัย และขยายผลการใช้บอร์ดเกม RJ Journey[10]

[10] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *รายงานผลการดำเนินโครงการ TIJ Phase 2*; Thailand Institute of Justice, *Short Report – RJ in Schools Sandbox Workshops* (Bangkok: Thailand Institute of Justice, 2026), 6, 8–9.

ตารางที่ 4 สรุปกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย และผลการขยายผลของโครงการ

กิจกรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	กลุ่มเป้าหมาย	การขยายผล
1.พัฒนาครูแกนนำด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยา (RJ Leading Teachers) ในโรงเรียนนำร่อง 6 แห่ง	ครูแกนนำจากโรงเรียนนำร่อง 6 โรงเรียน เขตหลักสี่ จำนวน 30 คน	ดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำผ่านการอบรม การฝึกจัดการความขัดแย้ง และการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 12 สัปดาห์ ส่งผลให้ครูมีประสบการณ์ในการนำ RJ ไปประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงเรียน และมีศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้หรือสนับสนุนเพื่อนครูในระยะต่อไป[11]
2.กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาใน สถานศึกษา (Training for Teachers)	8 รุ่น ครอบคลุม 119 โรงเรียน จำนวน 329 คน[12]	ดำเนินการฝึกอบรมจำนวน 8 รุ่น ครอบคลุมเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 119 โรงเรียน และมีผู้เข้าร่วมจำนวน 329 คน โดยครูแกนนำ 30 คน มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดประสบการณ์ และทำหน้าที่เป็นวิทยากรร่วม อันเป็นการต่อยอดบทบาทจากผู้เข้ารับการพัฒนาไปสู่ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของเครือข่ายโรงเรียนในระยะต่อไป

[11] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *รายงานผลการดำเนินโครงการ RJ in Schools Sandbox – กิจกรรมพัฒนาทักษะคุณครู* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569), 2.

[12] FPRI Advisory Co., Ltd., *ผลสำรวจความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น อบรม RJ รุ่นที่ 1–8*, 4–5.

กิจกรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	กลุ่มเป้าหมาย	การขยายผล
3. กิจกรรมแลกเปลี่ยนและ ถอดบทเรียนจากครูแกนนำ (RJ Leading Teachers)	ครูแกนนำ RJ Leading Teachers จำนวน 30 คน	เปิดพื้นที่ให้ครูแกนนำแลกเปลี่ยนและสะท้อนประสบการณ์จากการนำ RJ ไปใช้จริงในโรงเรียน โดยครอบคลุมบทบาทของครูแกนนำ ปัจจัยความสำเร็จ ข้อจำกัดและความท้าทาย การจัดการเมื่อเกิดความขัดแย้ง และข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกม RJ Journey และแนวทางสนับสนุนครูแกนนำ เพื่อนำบทเรียนจากการปฏิบัติงานมาใช้ประกอบการพัฒนา การดำเนินงานในระยะต่อไป ทั้งนี้ มีผู้เข้าร่วม 30 คน และผู้ตอบแบบสอบถาม 23 คน หรือร้อยละ 76.67 โดยมีคะแนน ความพึงพอใจภาพรวม 4.74 จาก 5 คะแนน หรือร้อยละ 94.80[13]
4. กรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจากการใช้ RJ	กรณีศึกษา 52 กรณี จาก 6 โรงเรียน[14]	จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาพบว่า ครูสามารถเลือกใช้การไกล่เกลี่ย การประชุมหลายฝ่าย วงสนทนาเพื่อการฟื้นฟูเยียวยา และวิธีการช่วยเหลืออื่นให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละกรณี ทั้งนี้การดำเนินงานควรกำหนดขอบเขตบทบาทของครูให้ชัดเจน และจัดให้มีช่องทางการปรึกษากรณีหรือระบบที่ปรึกษารองรับเมื่อพบสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน

[13] FPRI Advisory Co., Ltd., *ผลสำรวจความพึงพอใจและความเชื่อมั่น กิจกรรม RJ Leading Teachers 19 มิถุนายน 2569* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569), 7.

[14] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ฐานข้อมูลกรณีศึกษาโครงการ RJ in Schools Sandbox ณ เดือนสิงหาคม 2569*.

กิจกรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	กลุ่มเป้าหมาย	การขยายผล
5. การนำเกม RJ Journey ไปใช้	ผู้ตอบแบบสอบถาม 26 คน นำไปใช้หลังอบรม 17 คน (65.38%)[15]	ผลจากแบบสอบถามการนำเกม RJ Journey ไปใช้แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือดังกล่าวสามารถสนับสนุนการถ่ายทอดหลักการ RJ และสร้างบทสนทนาในโรงเรียนได้ อย่างไรก็ตามการนำไปใช้อย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติซ้ำ การสาธิตการรับข้อคิดเห็นจากคู่สนทนา และการเข้าถึงที่ปรึกษา จึงเห็นควรใช้ RJ Journey เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาครูและการสร้างวัฒนธรรม RJ ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
6. กิจกรรมรับฟังและสะท้อนประสบการณ์ของนักเรียน (RJ Supported Students)	นักเรียนจากโรงเรียนนำร่อง 6 โรงเรียน โรงเรียนละประมาณ 5–8 คน โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มีผู้ตอบ 45–46 คนตามเครื่องมือแต่ละชุด	กิจกรรมรับฟังและสะท้อนประสบการณ์ของนักเรียน (RJ Supported Students) ได้รับการสนับสนุนจากผู้เข้าร่วม SOL Impact Leaders Program ของ School of Leadership ซึ่งเข้ามาร่วมทำ Practicum ด้าน Restorative Justice กับ TIJ ในช่วงเดือนพฤษภาคม–สิงหาคม 2569 โดยทีม Impact Leaders 3 คน ได้แก่ นายทวีรัตน์ บุญญาโพธิวัฒน์ นางสาวสุวรรณา เหล่าศรีไพศาลวัฒนา และนางสาวสิริกร ปรีดาพิทักษ์กุล ร่วมกับทีม TIJ ในการออกแบบและเตรียมกิจกรรม เพื่อรับฟังเสียงและประสบการณ์ของนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง ทั้งนี้ ในการดำเนินกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูล มีนักศึกษาฝึกงานร่วมสนับสนุนรวม 4 คน

[15] สุริย์จามร, คุ้มชัยสกุล, และ บุญญานุพงศ์, *รายงานผลการศึกษาและข้อเสนอเชิงระบบเพื่อการขยายผลการใช้ชุดเกม RJ Journey*, ตาราง 2.6.

กิจกรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	กลุ่มเป้าหมาย	การขยายผล
6. กิจกรรมรับฟังและสะท้อนประสบการณ์ของนักเรียน (RJ Supported Students) (ต่อ)	นักเรียนจากโรงเรียนนำร่อง 6 โรงเรียน โรงเรียนละประมาณ 5–8 คน โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มีผู้ตอบ 45–46 คนตามเครื่องมือแต่ละชุด	โดยนักศึกษาทุกคนผ่านการอบรมด้านจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กของ UNICEF ในหลักสูตร Ethical Principles and Standards for Evidence Activities Involving People, Ethics and Integrity – Basic Course ก่อนเข้าร่วมการเก็บข้อมูล ขณะที่เจ้าหน้าที่ TIJ ผู้รับผิดชอบการประสานงานและเก็บข้อมูลผ่านการอบรม Introduction to Ethics in Evidence Generation – Basic Course by UNICEF เช่นกัน[16] การดำเนินกิจกรรมใช้รูปแบบการพูดคุยกลุ่มย่อยกับนักเรียนโดยสมัครใจ ประมาณ 5–8 คนต่อโรงเรียน ในโรงเรียนนำร่อง 6 แห่ง ภายใต้หลักความปลอดภัย การไม่ตีตรา และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อรับฟังประสบการณ์การใช้ชีวิตในโรงเรียน ความรู้สึกปลอดภัย การได้รับการรับฟังจากครู เพื่อน และบุคคลที่นักเรียนไว้วางใจ ตลอดจนประสบการณ์เกี่ยวกับความขัดแย้ง การขอความช่วยเหลือ และพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน โดยข้อมูลจากกิจกรรมใช้ในฐานะ Voice of Student ภายหลังครูผ่านกิจกรรม RJ เพื่อสะท้อนประสบการณ์และช่องว่างของระบบ มิใช่การประเมินก่อนและหลังหรือหลักฐานเชิงเหตุและผล

[16] บุญญาโพธิวัฒน์, เหล่าศิริไพศาลวัฒนา, และ ปรีดาพิทักษ์กุล, *รายงานผลการดำเนินงาน RJ Supported Students*, 1–6.

กิจกรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	กลุ่มเป้าหมาย	การขยายผล
6. กิจกรรมรับฟังและสะท้อนประสบการณ์ของนักเรียน (RJ Supported Students) (ต่อ)	นักเรียนจากโรงเรียนนำร่อง 6 โรงเรียน โรงเรียนละประมาณ 5–8 คน โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มีผู้ตอบ 45–46 คนตามเครื่องมือแต่ละชุด	ผลการรับฟังสะท้อนว่า นักเรียนส่วนใหญ่รับรู้ว่าครูเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้อธิบายหรือแสดงความคิดเห็น โดยร้อยละ 88.9 ระบุเช่นนั้น และร้อยละ 86.7 ระบุว่ารู้สึกสบายใจขึ้นหลังได้บอกเล่าหรือปรึกษาครู ข้อมูลดังกล่าวจึงสะท้อนสัญญาณเชิงบวกด้านการได้รับการรับฟังและความไว้วางใจต่อครู ขณะเดียวกันยังพบช่องว่างสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อปัญหาเกี่ยวข้องกับครอบครัวหรือบุคคลที่เด็กไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากครูได้โดยตรง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนา RJ แบบทั้งโรงเรียนจำเป็นต้องมีช่องทางช่วยเหลือที่หลากหลายและคำนึงถึงเสียงของนักเรียนในการออกแบบระบบ[17]
7. การนำระบบ SoSafe ไปใช้	อบรมและประชาสัมพันธ์ ในโรงเรียนนำร่อง	SoSafe เป็นกลไกที่ UNFPA ร่วมกับสวทช. ออกแบบโดยเปิดรับแจ้งประสานหน่วยงาน และติดตามความช่วยเหลือ จึงสามารถเชื่อมต่อกับการดำเนินงาน RJ ในกรณีที่เกินขอบเขตการช่วยเหลือของโรงเรียน[18]

หมายเหตุ: ผลการอบรม Training for Teachers ในปี 2569 ครอบคลุม 119 โรงเรียน มีผู้เข้าร่วม 329 คน ส่วน 109 โรงเรียนที่กล่าวถึงในข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการต่อยอดการดำเนินงานในปี 2570[19]

---

[17] บุญญาโพธิวัฒน์, เหล่าศิริไพศาลวัฒนา, และ ปรีดาพิทักษ์กุล, *รายงานผลการดำเนินงาน RJ Supported Students*, 17–23.

[18] ครูแกนนำโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร, *สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะต่อแพลตฟอร์ม SoSafe*, 1–2.

[19] FPRI Advisory Co., Ltd., *ผลสำรวจความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น อบรม RJ รุ่นที่ 1–8*, 4–5;
สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *Schools Sandbox 70 – เปลี่ยนหลักสูตรแนะแนว ม.2*, 1–3.

เพื่อให้เห็นภาพรวมของผลการดำเนินงานและข้อมูลสำคัญของโครงการโดยสังเขป สามารถสรุปได้ดังรูป

รูปที่ 1 ภาพรวมผลการดำเนินงานและข้อมูลสำคัญของโครงการ RJ in Schools Sandbox

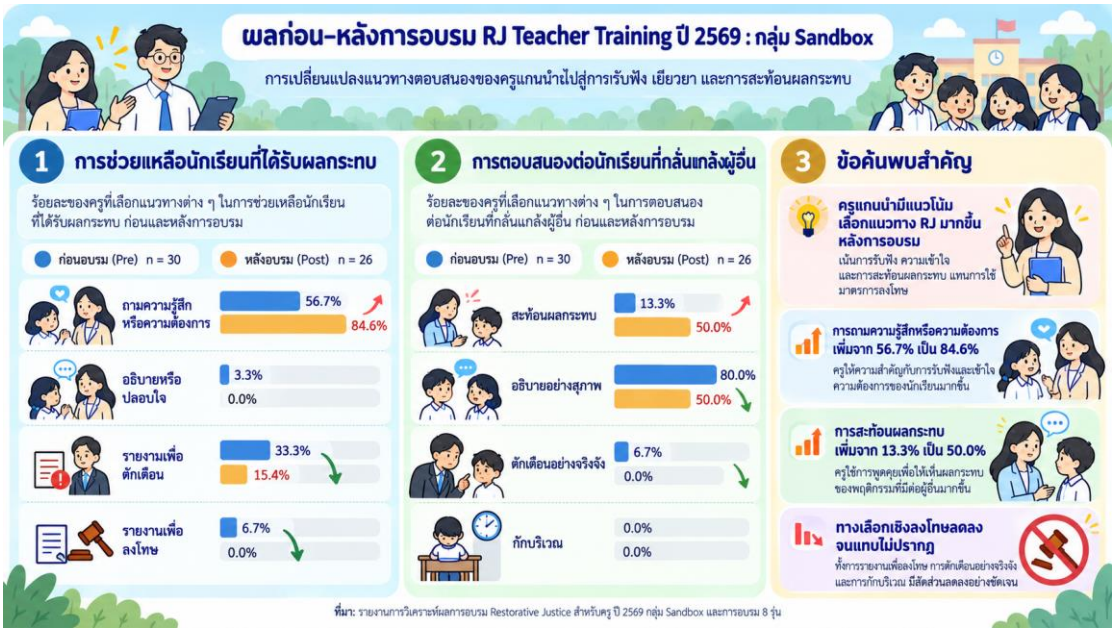
ข้อค้นพบจากการดำเนินงานสามารถสรุปเป็นภาพรวมของผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ดังรูป

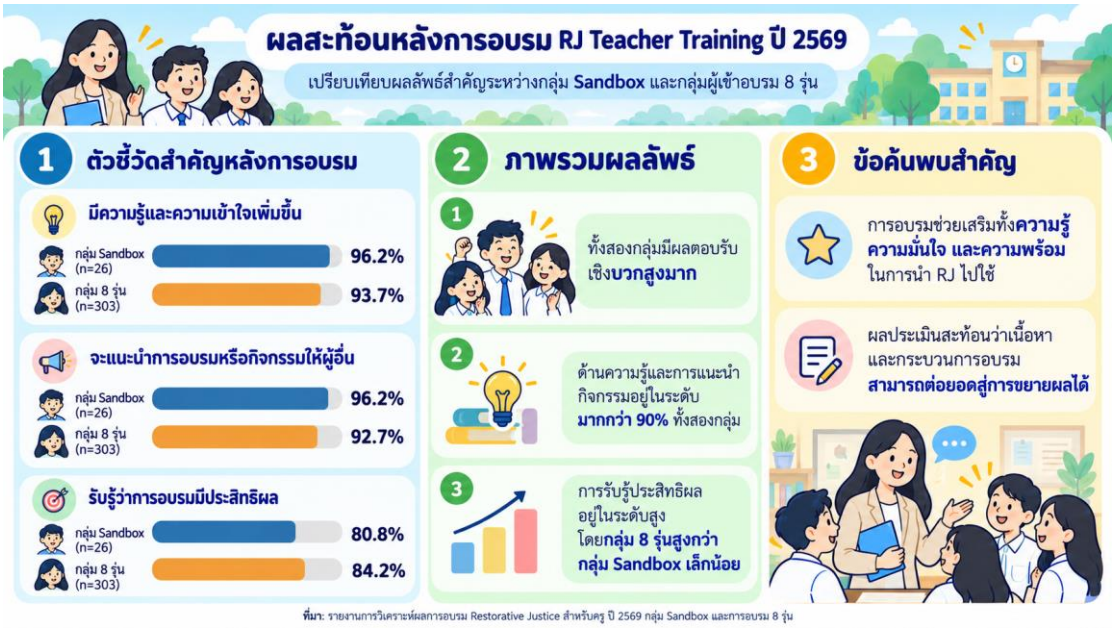
รูปที่ 2 ผลลัพธ์สำคัญและการเปลี่ยนแปลง 4 มิติจากการนำ RJ ไปใช้ในโรงเรียนนำร่อง

ตารางที่ 5 สิ่งที่เปลี่ยนไปจากการใช้ RJ ในโรงเรียน

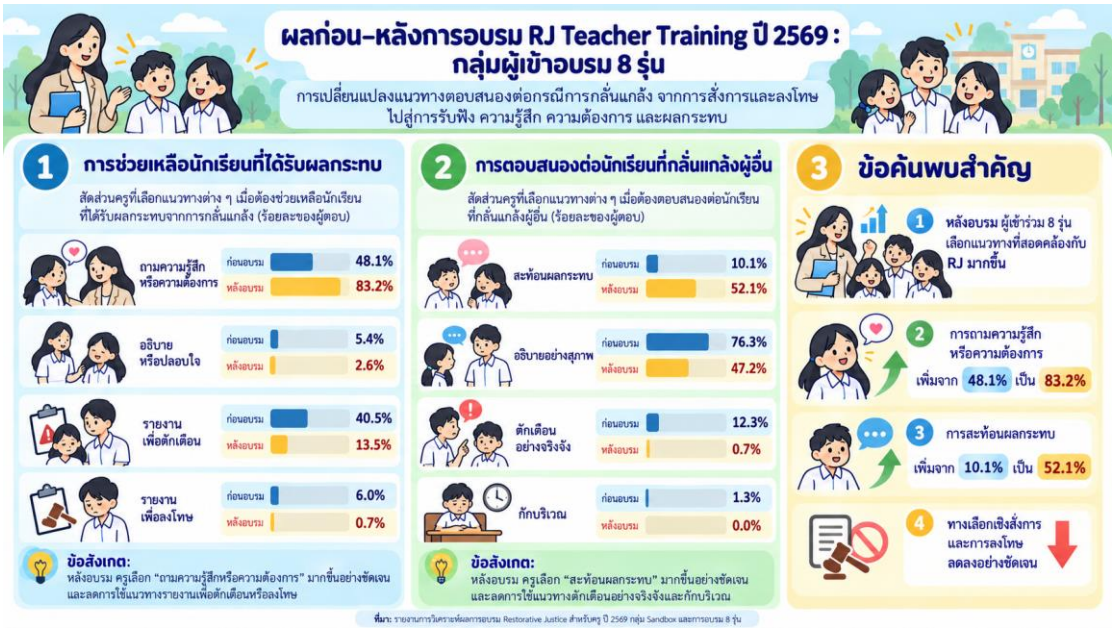
1. เปลี่ยนบทบาทครู จากเดิมที่ครูมีบทบาทเป็นผู้ตัดสินและควบคุมพฤติกรรม เปลี่ยนไปสู่บทบาทของผู้รับฟัง ผู้เอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และผู้ประสานการช่วยเหลือ โดยเปิดพื้นที่ให้เด็ก เพื่อน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันทำความเข้าใจปัญหา สะท้อนความต้องการ และออกแบบทางออกร่วมกันอย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละกรณี.
2. เปลี่ยนวิธีคิด จากเดิมที่มุ่งตั้งคำถามว่าใครเป็นฝ่ายผิดและควรได้รับการลงโทษอย่างไร ครูเริ่มเปลี่ยนไปสู่การทำความเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น มีปัจจัยหรือสาเหตุใดอยู่เบื้องหลัง และเด็กต้องการการช่วยเหลือในลักษณะใด ส่งผลให้ครูมองเห็นบริบท ความแตกต่างระหว่างบุคคล จุดแข็ง ตลอดจนศักยภาพของเด็กได้ชัดเจนขึ้น และสามารถออกแบบการช่วยเหลือได้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนมากขึ้น
3. เปลี่ยนวิธีปฏิบัติ จากเดิมที่การจัดการปัญหามักเริ่มจากการสอบสวน ตักเตือน และลงโทษ ครูเริ่มปรับมาใช้การรับฟังโดยไม่ตัดสิน ค้นหาสาเหตุของปัญหา และออกแบบทางออกร่วมกับนักเรียน ผ่านการพูดคุยรายบุคคล วงสนทนา การประสานครูและผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้าน และการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน โดยเมื่อครูใช้ **Active Listening** อย่างต่อเนื่อง ครูสามารถมองเห็นทั้งจุดแข็ง จุดที่ต้องการการสนับสนุน ความต้องการ และบริบทของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น ทำให้การช่วยเหลือมีความเหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคลมากขึ้น
4. เปลี่ยนสภาพแวดล้อม จากเดิมที่ห้องปกครองถูกมองว่าเป็นพื้นที่ที่นักเรียนรู้สึกกังวลหรือหวาดกลัว โรงเรียนเริ่มปรับทั้งพื้นที่ กระบวนการพูดคุย และบรรยากาศให้มีความปลอดภัยและเป็นมิตรมากขึ้น ลดความรู้สึกว่ากำลังถูกสอบสวนหรือรอรับการลงโทษ และสร้างเงื่อนไขให้นักเรียนกล้าพูดคุย ขอคำปรึกษา และขอความช่วยเหลือจากครูได้มากขึ้น อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความไว้วางใจระหว่างครูกับนักเรียน

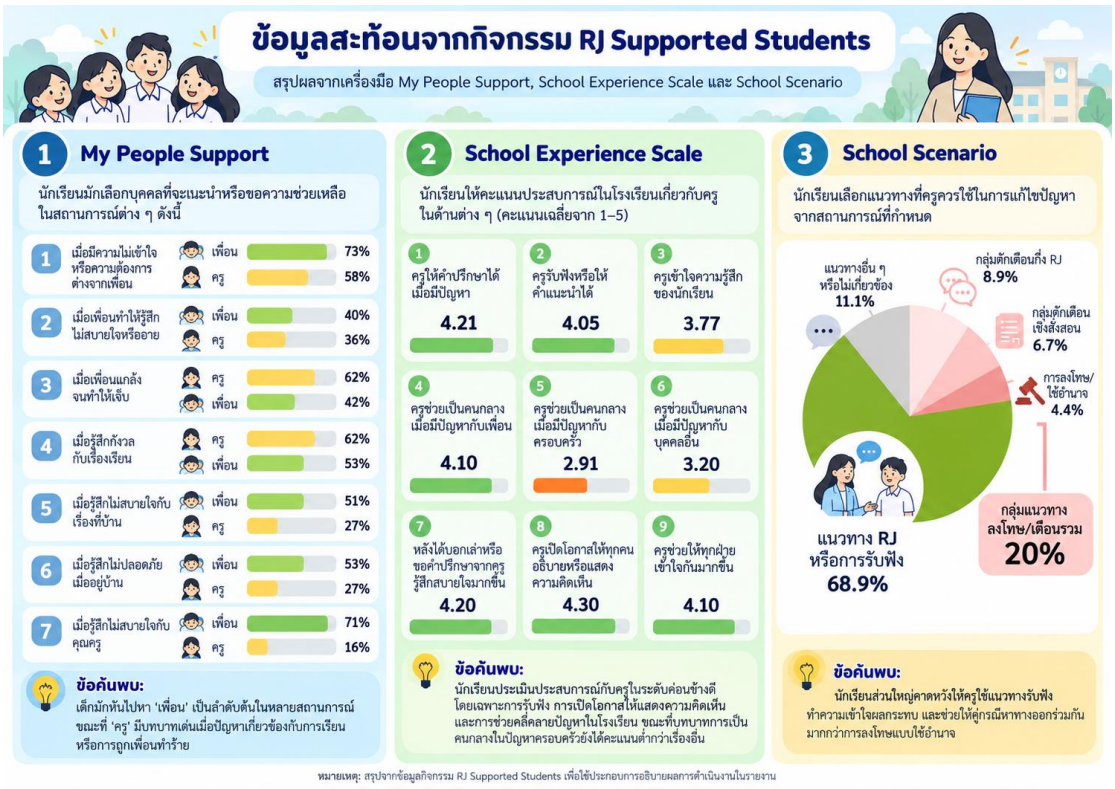
รูปที่ 3 ผลก่อนและหลังการอบรม RJ Teacher Training ปี 2569 กลุ่ม Sandbox

รูปที่ 4 ผลสะท้อนหลังการอบรม RJ Teacher Training ปี 2569 เปรียบเทียบกลุ่ม Sandbox และกลุ่มผู้เข้าอบรม 8 รุ่น

รูปที่ 5 ผลก่อนและหลังการอบรม RJ Teacher Training ปี 2569 กลุ่มผู้เข้าอบรม 8 รุ่น

รูปที่ 6 ข้อมูลสะท้อนจากกิจกรรม RJ Supported Students

ส่วนที่ 3 Policy Recommendation ข้อเสนอเชิงนโยบาย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นจากการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน บทเรียนและข้อค้นพบจากการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยามาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา โดยอาศัยข้อมูลจาก 8 แหล่ง ดังต่อไปนี้

1. **ผลการประเมินโครงการโดยฝ่ายติดตามและประเมินผล (OSP)** ของ TIJ ครอบคลุมข้อมูลก่อนและหลังการอบรม ผลการประเมินความพึงพอใจและความเชื่อมั่น ตลอดจนความคิดเห็นของครูผู้เข้าร่วมการอบรมจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และแนวทางการตอบสนองต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง รวมทั้งความพร้อมในการนำ RJ ไปประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงเรียน โดยข้อมูล OSP เป็นหนึ่งในฐานข้อมูลหลักที่ใช้ประกอบการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของโครงการ[20]

2. **รายงานผลการดำเนินงานโดยคณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์** ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการพัฒนาศักยภาพครู การฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับ RJ และการขยายผลการเรียนรู้ด้าน RJ ไปยังครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุมการอบรมครูจำนวน 8 รุ่น และการมีส่วนร่วมของครูแกนนำ 30 คนจากโรงเรียนนำร่องในฐานะผู้ถ่ายทอดประสบการณ์และวิทยากรร่วม ข้อมูลส่วนนี้ใช้ประกอบการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพครู และเงื่อนไขที่เอื้อต่อการนำ RJ ไปใช้ในระดับห้องเรียนและระดับโรงเรียน[21]

---

[20] ฝ่ายติดตามและประเมินผล (OSP) สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *รายงานการวิเคราะห์ผลการอบรม Restorative Justice (RJ) สำหรับครู ปี 2569 – กลุ่ม Sandbox และการอบรม 8 รุ่น* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569), 11–18.

[21] คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *รายงานผลการดำเนินโครงการ RJ in Schools Sandbox: การพัฒนาโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยา ภายใต้กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมพัฒนาทักษะคุณครู* (กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2569), 1, 60–67.

3. ข้อมูลจากโครงการ RJ in Schools Sandbox ในโรงเรียนนำร่อง 6 แห่ง เขตหลักสี่กรุงเทพมหานคร ครอบคลุมการดำเนินกระบวนการ RJ ในสถานการณ์จริง การติดตามกรณีศึกษา การให้คำปรึกษาและสนับสนุนครู ตลอดจนการถอดบทเรียนจากครูแกนนำ 30 คน โดยมีฐานข้อมูลและการวิเคราะห์กรณีศึกษารวม 52 กรณี การวิเคราะห์สะท้อนรูปแบบการใช้กระบวนการที่หลากหลายตามบริบทของแต่ละกรณี เช่น การไกล่เกลี่ย การประชุมหลายฝ่าย และวงสนทนาเพื่อการฟื้นฟูเยียวยา พร้อมทั้งชี้ให้เห็นความจำเป็นของการกำหนดขอบเขตบทบาทของครูและระบบปรึกษาสำหรับกรณีที่มีความซับซ้อน นอกจากนี้ ยังมีการสังเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสำคัญในลักษณะ “4 Changes” ได้แก่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเปลี่ยนวิธีคิด การเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ และการเปลี่ยนสภาพแวดล้อม[22]

4. ข้อมูลจากบริษัท Found by Design จากรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอเชิงระบบเพื่อการขยายผลการใช้ชุดเกม RJ Journey ซึ่งติดตามทั้งการนำ RJ Journey และ RJ Journey Express ไปใช้ในบริบทโรงเรียน และการพัฒนาครูในฐานะผู้นำกระบวนการหรือ Game Facilitator โดยพิจารณาการนำเครื่องมือไปใช้จริง ความสามารถและความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรม ปัจจัยสนับสนุน ข้อจำกัด และความต้องการในการพัฒนาต่อ ผลการติดตามกลุ่มครูแกนนำพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม 17 จาก 26 คน หรือร้อยละ 65.38 ได้นำเกมไปใช้หลังการอบรม และข้อค้นพบชี้ว่าการใช้เครื่องมืออย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติซ้ำ การสาธิต การรับข้อคิดเห็น และการเข้าถึงที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนบทบาท Facilitator ของครู[23]

5. ข้อมูลจากกิจกรรม RJ Supported Students ซึ่งมุ่งรับฟังประสบการณ์ มุมมอง และความต้องการของนักเรียนจากโรงเรียนนำร่อง 6 แห่ง เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในโรงเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู บุคคลที่นักเรียนไว้วางใจ ความรู้สึกปลอดภัย การได้รับความช่วยเหลือ ความเป็นธรรม และแนวทางการจัดการความขัดแย้ง การเก็บข้อมูลประกอบด้วยกิจกรรม My People Support เพื่อสำรวจ

---

[22] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ฐานข้อมูลกรณีศึกษาโครงการ RJ in Schools Sandbox ณ เดือนสิงหาคม 2569*; ทีมวิจัยและทีมที่ปรึกษาโครงการ RJ Sandbox, *สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนต้นแบบในเขตหลักสี่*, 1–11.

[23] สุริย์จามร, คุ้มชัยสกุล, และ บุญญานุพงศ์, *รายงานผลการศึกษาและข้อเสนอเชิงระบบเพื่อการขยายผลการใช้ชุดเกม RJ Journey*, ตาราง 2.6.

บุคคลและเครือข่ายสนับสนุนของนักเรียน กิจกรรม Fairness & Conflict Reflection เพื่อสะท้อนมุมมองต่อความขัดแย้ง ความรับผิดชอบ และการเยียวยา กิจกรรม School Experience Scale Evaluation เพื่อสำรวจประสบการณ์และความรู้สึกต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และกิจกรรม Magic School Reflection เพื่อรวบรวมความต้องการและข้อเสนอของนักเรียนต่อโรงเรียนที่อยากเห็น[24]

6. ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนและถอดบทเรียนการใช้แพลตฟอร์ม SoSafe ร่วมกับ RJ in Schools Sandbox ครอบคลุมการรับแจ้งเหตุ การคัดกรองและประสานหน่วยงาน การติดตามความคืบหน้า และการส่งต่อกรณีที่มีความรุนแรง อ่อนไหว ซับซ้อน หรือเกินขีดความสามารถของโรงเรียน รวมถึงข้อจำกัดด้านการเข้าถึงระบบ ความเชื่อมั่นในการรักษาความลับ ความชัดเจนของขอบเขตปัญหาที่สามารถแจ้งได้ และความปลอดภัยของผู้แจ้งเหตุ ข้อมูลส่วนนี้ใช้ประกอบการพิจารณาการเชื่อมกระบวนการ RJ ภายในโรงเรียนกับระบบช่วยเหลือและเครือข่ายวิชาชีพหรือหน่วยงานภายนอก โดยมองว่า RJ ทำหน้าที่ด้านการรับฟัง การเยียวยา และการฟื้นฟูความสัมพันธ์ ขณะที่ SoSafe และระบบส่งต่อรองรับกรณีที่จำเป็นต้องใช้ความเชี่ยวชาญหรืออำนาจตามกฎหมาย[25]

7. ข้อมูลจากการติดตาม บันทึกกระบวนการ ถอดบทเรียน และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยทีมที่ปรึกษาโครงการ RJ in Schools Sandbox ได้แก่ ดร.ไพรินทร์ โชติสกุลรัตน์ อาจารย์จันทร์ทิพย์ ปิยะวรธรรม และอาจารย์นริศ มณีขาว ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ ให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนนำร่อง ติดตามการนำกระบวนการ **RJ** ไปใช้กับสถานการณ์จริง ลงพื้นที่ร่วมกับผู้บริหารและครูติดตามกรณีศึกษา ตลอดจนจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนและถอดบทเรียนจากครูแกนนำ ข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยรายงานการติดตามและนิเทศ บันทึกการดำเนินงานและกรณีศึกษา การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์การดำเนินงานจริงในโรงเรียนนำร่อง 6 แห่ง

ผลการสังเคราะห์ของทีมที่ปรึกษาช่วยอธิบายทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครูและนักเรียน รูปแบบการประยุกต์ใช้ **RJ** ที่เหมาะสมกับปัญหาแต่ละประเภท ตลอดจนข้อจำกัดเชิงระบบ เช่น ภาระงานและเวลาของครู ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ปัญหาที่มีรากจากครอบครัวและ

---

[24] บุญญาโพธิวัฒน์, เหล่าศิริไพศาลวัฒนา, และ ปรีดาพิทักษ์กุล, *รายงานผลการดำเนินงาน RJ Supported Students*, 1–6, 17–23.

[25] ครูแกนนำโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร, *สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะต่อแพลตฟอร์ม SoSafe*, 1–2.

ชุมชน ความปลอดภัยของครูในการลงพื้นที่ และความจำเป็นในการกำหนดขอบเขตระหว่างบทบาทของครูกับกรณีที่ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลส่วนนี้ยังใช้ประกอบการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี เช่น การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียน การรับฟังและเตรียมคู่กรณีก่อนเข้าสู่กระบวนการ การใช้วงสนทนาและการประชุมหลายฝ่าย การทำงานร่วมกับครอบครัว การเยี่ยมบ้านเชิงรุก และการสร้างระบบเฝ้าระวังและช่วยเหลือโดยเพื่อนนักเรียน

นอกจากนี้ ทีมที่ปรึกษาได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการขยายผล **RJ** ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยเสนอกรอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ **(1) การประกาศนโยบายและสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนากรอบพื้นที่ปลอดภัยและการปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน (2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและสร้างวัฒนธรรม** RJ **ในระดับทั้งโรงเรียน ควบคู่กับการมีคู่มือและมาตรฐานการทำงานร่วมกัน (3) การขยายบทบาทสู่นักเรียนผ่านสภานักเรียน แกนนำเยาวชน และระบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อเสริมการป้องกันและจัดการความขัดแย้งตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และ (4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานวิชาชีพภายนอก** รวมถึงการมีระบบพี่เลี้ยงและช่องทางให้คำปรึกษาสำหรับกรณีที่มีความซับซ้อน ข้อเสนอเหล่านี้ใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการเชื่อมบทเรียนจากระดับปฏิบัติของโรงเรียนนำร่องไปสู่การออกแบบระบบสนับสนุนและแนวทางการขยายผล **RJ** ในระดับกรุงเทพมหานคร[26]

8. ข้อมูลเชิงนโยบายและกรอบอ้างอิงอื่นที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมการเปรียบเทียบพัฒนาการของแนวทางและนโยบายของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2564–2569 ซึ่งมีฐานการดำเนินงานด้านสถานศึกษาปลอดภัยและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปสู่แผนปฏิบัติการ พ.ศ. 2567–2569 และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ SoSafe การรับฟังเสียงนักเรียน การลดภาระครู การสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครู และระบบติดตามเด็กกลุ่มเสี่ยง รวมถึงทิศทางการพัฒนา Safeguarding and Wellbeing Framework ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งครอบคลุม 6 มิติ ได้แก่

---

[26] ทีมที่ปรึกษาโครงการ, *รายงานสรุปผลการดำเนินงานของทีมที่ปรึกษา โครงการ RJ in Schools Sandbox: การพัฒนาโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยา พื้นที่เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569); ทีมวิจัยและทีมที่ปรึกษาโครงการ RJ Sandbox, *สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนต้นแบบในเขตหลักสี่*, 1–11; สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, ส่วน “ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการขยายผลในพื้นที่กรุงเทพมหานคร”.

การคัดกรองและดูแลรายบุคคล การปกป้องและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สุขภาวะของผู้เรียน สิทธิเด็กและการมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากร และการติดตามพร้อมมาตรฐานขั้นต่ำ นอกจากนี้ ยังใช้กรอบอ้างอิงของ OECD เกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน การกลั่นแกล้ง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ศักยภาพครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตลอดจนแนวคิดด้านการป้องกันความรุนแรงและความยุติธรรมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อใช้เป็นกรอบประกอบการวิเคราะห์ผลการดำเนินโครงการและเงื่อนไขสำหรับการพัฒนาระบบในระยะต่อไป[27]

รูปที่ 7 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากทั้ง 8 แหล่งร่วมกัน พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อการขยายผล RJ ไม่ได้อยู่ที่การเพิ่มจำนวนผู้ผ่านการอบรมหรือจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมเพียงอย่างเดียว

---

[27] สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569)*; คณะทำงานโรงเรียนปลอดภัย เรียนมีความสุข, *รายงานการประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คณะที่ 1 ครั้งที่ 1/2569*, 13–19; OECD, *PISA 2022 Results (Volume I and II): Country Notes—Thailand* (Paris: OECD Publishing, 2023), 6–7.

แต่ขึ้นอยู่กับการสร้างเงื่อนไขและกลไกสนับสนุนที่ทำให้โรงเรียนสามารถนำ RJ ไปใช้ในการทำงานจริงและพัฒนาต่อเนื่องได้ในบริบทของตนเอง[28]

ด้วยเหตุนี้ ข้อเสนอเชิงนโยบายจึงมุ่งไปที่การสร้างระบบสนับสนุนให้ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ระดับโรงเรียนไปจนถึงระดับกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ RJ สามารถพัฒนาไปจากกิจกรรมหรือการอบรมสู่การเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการป้องกันและจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง[29]

ข้อเสนอเชิงนโยบายประกอบด้วย 5 ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

ระดับโรงเรียน • ครูและเครือข่าย • ระบบที่ปรึกษาและส่งต่อ • วัฒนธรรมทั้งโรงเรียน • ความต่อเนื่องและข้อมูลสนับสนุน

ตารางที่ 6 ข้อเสนอเชิงนโยบาย 5 ประเด็นและสาระสำคัญ

ประเด็น	สาระสำคัญ
1. สร้างความเป็นเจ้าของร่วมในระดับโรงเรียน	ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเจ้าของการขับเคลื่อน RJ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ร่วมกำหนดทิศทาง แต่งตั้งทีมรับผิดชอบ จัดสรรเวลา พื้นที่ และทรัพยากรที่จำเป็น และเชื่อมโยง RJ เข้ากับแผนโรงเรียน คาบแนะแนว ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานปกครอง เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมสะท้อนบริบทและออกแบบแนวทาง พร้อมกำหนดกลไกประสานงานระหว่าง ส่วนกลาง สำนักงานเขต และสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง และไม่ขึ้นอยู่กับโครงการภายนอกเพียงอย่างเดียว

[28] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2.

[29] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2.

ประเด็น	สาระสำคัญ
2. เสริมศักยภาพครูและเครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน	ต่อยอดครูแกนนำ 30 คนจากโรงเรียนนำร่อง 6 แห่งให้เป็น Agent of Change และผู้สนับสนุนการเรียนรู้ และพัฒนาครูแนะแนวในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 109 แห่ง ควบคู่กับการจัดเวลาปฏิบัติงาน การลดภาระรายงานซ้ำซ้อน การให้คำปรึกษาและการกำกับทางวิชาชีพ การดูแลสุขภาวะครู การรับรองสมรรถนะ และการเชื่อมโยงผลงานกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง โดยจัดให้มีพื้นที่เรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการใช้ RJ ในสถานการณ์จริง
3. พัฒนากลไกการให้คำปรึกษาและส่งต่อกรณีที่มีความขัดแย้ง	จัดระบบการให้คำปรึกษา และที่ปรึกษาให้คุณครูสำหรับสถานการณ์ซับซ้อน พัฒนาแนวทางมาตรฐานตั้งแต่การรับเรื่อง คัดกรอง เตรียมดำเนินกระบวนการ ทำข้อตกลง ติดตาม และส่งต่อ ด้วยความสมัครใจ คำนึงถึงสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็ก การรักษาความลับ การไม่บังคับเผชิญหน้า และการกำหนดกรณีที่ไม่ควรใช้ RJ การส่งต่อให้ SoSafe ระบบคุ้มครองเด็ก บริการสุขภาพจิต ผู้เชี่ยวชาญ และกลไกทางกฎหมาย และกำหนดแนวทางเฉพาะเมื่อครูหรือบุคลากรเป็นคู่กรณี
4. ขับเคลื่อน RJ ในระดับทั้งโรงเรียน	ใช้กรอบการทำงาน 3 ระดับ ได้แก่ การป้องกันล่วงหน้า การตอบสนองเมื่อพบสัญญาณหรือเหตุ และการฟื้นฟูเยียวยา บูรณาการ RJ กับคาบแนะแนว ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานปกครอง การทำงานกับผู้ปกครอง และกิจวัตรของโรงเรียน พัฒนาหลักสูตรต้นแบบ 40 คาบสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครอบคลุมการเข้าใจตนเอง การสื่อสาร พื้นที่ปลอดภัย ความยินยอม การขอความช่วยเหลือ ความรับผิดชอบ การไม่ตีตรา ทักษะ RJ และการออกแบบชีวิต โดยหลักสูตรทำหน้าที่สร้างทักษะและวัฒนธรรม และไม่ทดแทนการคุ้มครองหรือการส่งต่อ

ประเด็น	สาระสำคัญ
5. รักษาความต่อเนื่องและพัฒนาระบบติดตามเพื่อการขยายผล	ติดตามและเสริมพลังโรงเรียนแกนนำอย่างต่อเนื่อง โดยจัดพื้นที่ให้ครูสะท้อนปัญหา ขอคำปรึกษา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ควบคู่กับการลงพื้นที่ การให้คำปรึกษา และการศึกษาเรียนรู้จากกรณีที่เกิดขึ้นจริง ออกแบบการประเมินตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินงานและติดตามทั้งกระบวนการกับผลลัพธ์ในระดับนักเรียน ครู และโรงเรียน ครอบคลุมการเข้าถึงความช่วยเหลือ การใช้หลักสูตรจริง สมรรถนะและวิธีปฏิบัติของครู คุณภาพความสัมพันธ์ ความรู้สึกปลอดภัย ลดเหตุเกิดซ้ำ ภาระงานครู คุณภาพการส่งต่อ และความพร้อมของโรงเรียน บูรณาการข้อมูลกับระบบเดิมของกรุงเทพมหานคร กำหนดสิทธิการเข้าถึงและการคุ้มครองข้อมูล และใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบการปรับปรุงและตัดสินใจขยายผล โดยไม่ใช้จำนวนกิจกรรม จำนวนผู้ผ่านการอบรม หรือจำนวนกรณีเป็นตัวแทนความสำเร็จเพียงอย่างเดียว

ส่วนที่ 4 แนวทางการขับเคลื่อนร่วมระหว่างกรุงเทพมหานคร สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และภาคีเครือข่าย

จากการดำเนินโครงการในระยะที่ผ่านมา พบว่า กรุงเทพมหานครมีนโยบายและกลไกด้านการคุ้มครองเด็ก ความปลอดภัยทางใจ การรับฟังเสียงนักเรียน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาครู และการลดภาระงานครูอยู่แล้ว การขับเคลื่อน RJ จึงควรเชื่อมโยงกับระบบดังกล่าว โดยเพิ่มมาตรฐานการคัดกรอง การฟื้นฟูเยียวยา ระบบที่ปรึกษาสำหรับครู การส่งต่อ และการติดตามผลให้ชัดเจน[30]

TIJ เสนอให้กรุงเทพมหานครและภาคีที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนากลไก 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นเจ้าของร่วมในระดับโรงเรียน การเสริมศักยภาพครูและเครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน ระบบการปรึกษาและส่งต่อ การขับเคลื่อน RJ ในระดับทั้งโรงเรียน และระบบติดตามเพื่อการขยายผล ในตารางต่อไปนี้ กลไกของกรุงเทพมหานครเรียงตามลำดับพัฒนาการของแผนและนโยบาย โดยนำกลไกจากการประชุมคณะทำงานเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2569 ไปเชื่อมโยงไว้ภายใต้ข้อเสนอที่เกี่ยวข้อง แทนการแยกเป็นกลไกอีกชุดหนึ่ง[31]

---

[30] สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3*; คณะทำงานโรงเรียนปลอดภัย เรียนมีความสุข, *รายงานการประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คณะที่ 1 ครั้งที่ 1/2569*, 13–19.

[31] คณะทำงานโรงเรียนปลอดภัย เรียนมีความสุข, *รายงานการประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คณะที่ 1 ครั้งที่ 1/2569*, 13–19; สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2.

ความเชื่อมโยงระหว่างข้อเสนอเชิงนโยบายและกลไกของกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 7 ความเชื่อมโยงระหว่างข้อเสนอเชิงนโยบายกับกลไกของกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอเชิงนโยบาย	นโยบาย กลไกและโครงการภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร	สิ่งที่ TIJ และภาคีสามารถสนับสนุน	แนวทางการขับเคลื่อนร่วมกัน
1. สร้างความเป็นเจ้าของร่วมในระดับโรงเรียน	**แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569)** ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาผู้เรียนตาม อัตลักษณ์แห่งมหานคร - โครงการสถานศึกษาปลอดภัย **นโยบายกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2567–2569)** ด้านเรียนดี : Transform หลักสูตรและห้องเรียนดิจิทัล - Action Plan 018 ให้การศึกษา พัฒนานักเรียนสู่พลเมืองโลก **นโยบายทีมผู้ว่า ฯ ชัชชาติ 2569** นโยบายเด็กมีความสุข โรงเรียนปลอดภัย - P072 ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผ่านสภานักเรียนที่เสียงเด็กมีพลัง นโยบายเด็กมีทักษะ เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำมีทักษะทันโลก	องค์ความรู้และบทเรียนจากโรงเรียนนำร่อง แนวทางการประยุกต์ใช้ RJ เครื่องมือสำหรับการจัดการความขัดแย้งและกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน	ร่วมกำหนดรูปแบบการขับเคลื่อนที่เชื่อมโยง RJ กับแผนงานและระบบงานของโรงเรียน กำหนดผู้รับผิดชอบและกลไกประสานงานระดับส่วนกลาง เขต และโรงเรียน พร้อมสนับสนุนให้แต่ละโรงเรียนออกแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของตน[32]

[32] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2.

ข้อเสนอเชิงนโยบาย	นโยบาย กลไกและโครงการภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร	สิ่งที่ TIJ และภาคีสามารถสนับสนุน	แนวทางการขับเคลื่อนร่วมกัน
	- P074 เด็กเป็นพลเมืองโลก ได้ถาม ได้คิด ได้ทำ		
2. เสริมศักยภาพครูและเครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน	**แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569)** ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : พัฒนาทุนมนุษย์และบริหารการจัดการสู่องค์กรสมรรถนะสูง - แผนปฏิบัติราชการสำนักการศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2568 - ตัวชี้วัด 5296 : จำนวนโรงเรียนที่ครูและบุคลากรการศึกษาผ่านการอบรมเรื่องการคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยของเด็ก **นโยบายกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2567–2569)** ด้านเรียนดี :พัฒนาสวัสดิการครูและนักเรียน - Action Plan 070 คืนครูให้นักเรียน ลดภาระงานเอกสารด้วยเทคโนโลยี	สนับสนุนครูแกนนำ 30 คนจากโรงเรียนนำร่อง 6 แห่ง กระบวนการพัฒนาศักยภาพ การให้คำปรึกษา พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เครื่องมือสนับสนุน และกรอบมาตรการด้านเวลา ภาระงาน การรับรองสมรรถนะ และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ	ร่วมพัฒนาเครือข่ายครูและระบบAgent of Change โดยต่อยอดครูแกนนำ 30 คนจากโรงเรียนนำร่อง 6 แห่ง และเตรียมพัฒนาครูแนะแนวในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 109 แห่ง พร้อมสร้างความเข้าใจกับผู้บริหาร จัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกำหนดมาตรการด้านเวลา ภาระงาน การให้คำปรึกษา การรับรองสมรรถนะ และความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่โรงเรียนใช้ได้จริง[33]

[33] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2.

ข้อเสนอเชิงนโยบาย	นโยบาย กลไกและโครงการภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร	สิ่งที่ TIJ และภาคีสามารถสนับสนุน	แนวทางการขับเคลื่อนร่วมกัน
	นโยบายทีมผู้ว่า ฯ ชัชชาติ 2569 นโยบายครู ลดภาระงาน เพิ่มสวัสดิการ คืนเวลาให้ครูได้ดูแลเด็กและได้พัฒนาตัวเองเต็มที่ - P086 ต่อยอดการลดภาระครู คืนเวลาให้ครูกับเด็ก - P090 สร้างชุมชนการเรียนรู้จากครูถึงครู เรียนรู้จากห้องเรียนเพื่อนครู		
3. พัฒนากลไกการปรึกษาและส่งต่อกรณีความขัดแย้ง	**แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569)** ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : ยกระดับประสิทธิภาพจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมทั่วถึง - โครงการพัฒนาการติดตาม ดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมศักยภาพนักเรียน **แผนปฏิบัติราชการ สำนักการศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2568** ตัวชี้วัด 5298 : จำนวนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีกลไกการรับเรื่องร้องเรียนและส่งต่อให้เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ	ถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาจริง แนวทางการคัดกรอง การฟื้นฟูเยียวยา การคุ้มครองเด็ก ระบบที่ปรึกษาสำหรับครูและองค์ความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้ง	ร่วมพัฒนาแนวทางมาตรฐานและขั้นตอนการใช้ RJ ตั้งแต่การรับเรื่อง การคัดกรอง การดำเนินกระบวนการ ระบบที่ปรึกษาสำหรับครูและการส่งต่อ โดยกำหนดจุดเชื่อมโยงกับ SoSafe ระบบคุ้มครองเด็ก สุขภาพจิต ผู้เชี่ยวชาญ และกลไกทางกฎหมายอย่างชัดเจน[34]

[34] ครูแกนนำโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร, *สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะต่อแพลตฟอร์ม SoSafe*, 1–2.

ข้อเสนอเชิงนโยบาย	นโยบาย กลไกและโครงการภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร	สิ่งที่ TIJ และภาคีสามารถสนับสนุน	แนวทางการขับเคลื่อนร่วมกัน
	และความปลอดภัยได้รับการช่วยเหลือดูแลและเยียวยาอย่างเหมาะสม **นโยบายกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2567–2569)** ด้านเรียนดี : พัฒนาสวัสดิการครูและนักเรียน - Action Plan 222 ส่งเสริมสิทธิและความปลอดภัยของเด็กกทม. **นโยบายทีมผู้ว่า ฯ ชัชชาติ 2569** นโยบายเด็กมีความสุข โรงเรียนปลอดภัย - P069 ร้องเรียนได้อย่างปลอดภัย เด็กได้รับการคุ้มครอง		
4. ขับเคลื่อน RJ ในระดับทั้งโรงเรียน (Whole-School Approach)	**แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569)** ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : ยกระดับประสิทธิภาพจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมทั่วถึง - โครงการพัฒนาการติดตาม ดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมศักยภาพนักเรียน **แผนปฏิบัติราชการ สำนักการศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2568** ตัวชี้วัด 5297 : จำนวนโรงเรียนที่มีนโยบายคุ้มครองเด็ก (Child Safeguarding Policy)	องค์ความรู้จากการรับฟังนักเรียน RJ Journey และกรอบหลักสูตรต้นแบบ 40 คาบ ครอบคลุมการเข้าใจตนเอง การสื่อสาร ความปลอดภัย ความรับผิดชอบ การไม่ตีตรา ทักษะ RJ และการออกแบบชีวิต นอกจากนี้สามารถเชื่อมโยงกับกลไกขับเคลื่อน พ.ศ. 2569 บทเรียนและเครื่องมือจาก RJ in Schools Sandbox สามารถใช้	ร่วมออกแบบและทดลองหลักสูตรและชุดกิจกรรม โดยพิจารณาเชื่อมโยงกับคาบแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หรือพื้นที่การเรียนรู้อื่นที่เหมาะสม พร้อมเชื่อมโยงการเรียนรู้ในห้องเรียนกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การทำงานกับผู้ปกครอง และการสร้างวัฒนธรรม

ข้อเสนอเชิงนโยบาย	นโยบาย กลไกและโครงการภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร	สิ่งที่ TIJ และภาคีสามารถสนับสนุน	แนวทางการขับเคลื่อนร่วมกัน
	นโยบายกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2567–2569) ด้านเรียนดี : พัฒนาสวัสดิการครูและนักเรียน - Action Plan 222 ส่งเสริมสิทธิและความปลอดภัยของเด็ก กทม. **นโยบายทีมผู้ว่า ฯ ชัชชาติ 2569** นโยบายเด็กมีความสุข โรงเรียนปลอดภัย - P070 โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยทางใจ เด็กกล้าเปิดใจ มีครูคอยรับฟัง - P072 ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผ่านสภานักเรียนที่เสียงเด็กมีพลัง **กลไกขับเคลื่อน พ.ศ. 2569** **คณะทำงานโรงเรียนปลอดภัย เรียนมีความสุข ครั้งที่ 1/2569 เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2569**	เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำ Activity Mapping และการยกร่าง Framework โดยเฉพาะประเด็นการคัดกรองรายกรณี การคุ้มครองเด็ก การรับฟังเสียงนักเรียน การพัฒนาบุคลากร และการติดตามผล	การรับฟังในระดับทั้งโรงเรียน[35] นอกจากนี้ยังอาจใช้ Safeguarding & Wellbeing Framework เป็นกรอบระดับระบบเพื่อพิจารณาตำแหน่งและบทบาทของ RJ ในโรงเรียน และใช้ Activity Mapping เพื่อระบุจุดเชื่อมโยง ช่องว่าง และความซ้ำซ้อนกับกลไกเดิมของกรุงเทพมหานคร

[35] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2.

ข้อเสนอเชิงนโยบาย	นโยบาย กลไกและโครงการภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร	สิ่งที่ TIJ และภาคีสามารถสนับสนุน	แนวทางการขับเคลื่อนร่วมกัน
	- เห็นชอบให้ฝ่ายเลขานุการรวบรวมข้อคิดเห็นเพื่อจัดทำร่างกรอบการคุ้มครองเด็กและสุขภาวะ (Safeguarding & Wellbeing Framework) ของกรุงเทพมหานคร - กรอบที่เสนอครอบคลุม 6 มิติ ได้แก่ การคัดกรองและดูแลรายบุคคล การปกป้องและสภาพแวดล้อมปลอดภัย สุขภาวะของผู้เรียน สิทธิเด็กและการมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากร และการติดตามพร้อมมาตรฐานขั้นต่ำ - มอบหมายให้คณะทำงานจัดทำแผนผังเชื่อมโยงกิจกรรม (Activity Mapping) ระหว่างกรอบดังกล่าว นโยบายด้านการศึกษา 15 ข้อ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อระบุความซ้ำซ้อนและช่องว่างของการดำเนินงาน		

5. รักษาความต่อเนื่องและพัฒนาระบบติดตามเพื่อการขยายผล	**แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569)** ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาผู้เรียนตามอัตลักษณ์แห่งมหานคร - โครงการสถานศึกษาปลอดภัย ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : ยกระดับประสิทธิภาพจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมทั่วถึง - โครงการพัฒนาการติดตาม ดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมศักยภาพนักเรียน **นโยบายกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2567–2569)** ด้านเรียนดี : พัฒนาสวัสดิการครูและนักเรียน - Action Plan 222 ส่งเสริมสิทธิและความปลอดภัยของเด็ก กทม. **นโยบายทีมผู้ว่า ฯ ชัชชาติ 2569** นโยบายครู ลดภาระงาน เพิ่มสวัสดิการ คืนเวลาให้ครูได้ดูแลเด็กและได้พัฒนาตัวเองเต็มที่ - P086 ต่อยอดการลดภาระครู คืนเวลาให้ครูกับเด็ก - P090 สร้างชุมชนการเรียนรู้จากครูถึงครู เรียนรู้จากห้องเรียนเพื่อนครู	ข้อมูลจากพื้นที่นำร่องกรณีศึกษา ผลการติดตามครูและนักเรียน เครื่องมือเก็บข้อมูล กรอบตัวชี้วัด และเกณฑ์ความพร้อม	ร่วมกำหนดฐานข้อมูล ตัวชี้วัด ระบบติดตาม และคุ้มครองข้อมูล รอบทบทวนผล และเกณฑ์ความพร้อมก่อนขยายผล พร้อมพิจารณาความร่วมมือกับภาคีวิชาการเพื่อเสริมความน่าเชื่อถือของการประเมิน[36] เชื่อมโยงผลการติดตามกับ Framework และ Activity Mapping เพื่อให้การทบทวนผลและการตัดสินใจขยายผลใช้ข้อมูลชุดเดียวกับกลไกของกรุงเทพมหานคร และหลีกเลี่ยงการสร้างระบบรายงานซ้ำซ้อน

ข้อเสนอเชิงนโยบาย	นโยบาย กลไกและโครงการภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร	สิ่งที่ TIJ และภาคีสามารถสนับสนุน	แนวทางการขับเคลื่อนร่วมกัน
	ความเชื่อมโยงกับกลไกขับเคลื่อน พ.ศ. 2569 Safeguarding & Wellbeing Framework มิติที่ 6 เน้นการติดตามและมาตรฐานขั้นต่ำ และ Activity Mapping เพื่อใช้ระบุช่องว่าง ความซ้ำซ้อน ผู้รับผิดชอบ และประเด็นที่ต้องติดตามก่อนขยายผล		

ตารางที่ 8 แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป พ.ศ. 2570–2571

ระยะเวลา	เป้าหมาย	แนวทางดำเนินงานร่วมกับกรุงเทพมหานคร
1. ระยะเตรียมการ ไตรมาส 1 พ.ศ. 2570[37]	กำหนดทิศทาง มาตรฐาน กรอบความร่วมมือ ฐานข้อมูล และความพร้อมก่อนเริ่มดำเนินงาน	1.1 กำหนดหน่วยงานเจ้าภาพ บทบาทของหน่วยงาน ผู้บริหาร ครู แกนนำ และกลไกประสานงานระดับส่วนกลาง เขต และโรงเรียน 1.2 ร่วมกำหนดมาตรฐานการใช้ RJ การคุ้มครองเด็ก การส่งต่อ และกรอบติดตามและประเมินผลให้สอดคล้องกับระบบงานเดิม 1.3 ร่วมพัฒนาหลักสูตรและชุดกิจกรรมต้นแบบ 40 คาบ บูรณาการ RJ ทักษะชีวิต การสร้างความสัมพันธ์ และจิตวิทยาเชิงบวก โดยร่วมออกแบบและรับฟังความคิดเห็นจากครู 1.4 กำหนดฐานข้อมูล ตัวชี้วัด และเกณฑ์ความพร้อมของโรงเรียนก่อนเริ่มดำเนินงาน

[36] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2.

[37] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

ระยะเวลา	เป้าหมาย	แนวทางดำเนินงานร่วมกับกรุงเทพมหานคร
2. ระยะพัฒนาความพร้อม ไตรมาส 2 พ.ศ. 2570[38]	พัฒนาความพร้อมของบุคลากร โรงเรียน ระบบ Agent of Change และเครื่องมือสนับสนุน	2.1 พัฒนาครูแกนนำ 30 คนให้ทำหน้าที่เป็น Agent of Change ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ หรือผู้ให้คำปรึกษาแก่ครูในเครือข่าย และพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมในสังกัดของกทม. 109 แห่ง 2.2 สร้างความเข้าใจกับผู้บริหารเพื่อสนับสนุนการจัดเวลา บุคลากร การกระจายภาระงาน และเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการใช้ RJ 2.3 พัฒนาคู่มือ แผนกิจกรรม ใบงาน RJ Journey และเครื่องมือที่จำเป็น พร้อมระบบการให้คำปรึกษา พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่องทางปรึกษากรณี 2.4 ศึกษาการเชื่อมการพัฒนาครูกับการรับรองสมรรถนะและความก้าวหน้าทางวิชาชีพตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง
3. ระยะบูรณาการและทดลองใช้ ภาคเรียนที่ 1 16 พฤษภาคม–30 กันยายน 2570[39]	ใช้หลักสูตรเป็นกลไกเชิงป้องกัน พัฒนาทักษะการเข้าใจตนเอง การอยู่ร่วมกัน และการเข้าถึงความช่วยเหลือ	ทดลองใช้หลักสูตรและชุดกิจกรรม โดยพิจารณาเชื่อมโยงกับคาบแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หรือพื้นที่การเรียนรู้อื่นที่เหมาะสม พร้อมเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานปกครอง การทำงานกับผู้ปกครอง และการสร้างวัฒนธรรมการรับฟังในระดับทั้งโรงเรียนโดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ การสร้างห้องเรียนปลอดภัยและข้อตกลงร่วม การรู้จักตนเองและจุดแข็ง การเข้าใจเพื่อน อารมณ์ ความเครียด ร่างกาย สมองและฮอร์โมน การฟังอย่างลึกซึ้ง การสื่อสารแบบ I-message พื้นที่ส่วนบุคคล ความยินยอม การเคารพ หลัก Do No Harm และการเข้าถึงความช่วยเหลือ

[38] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

[39] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

ระยะเวลา	เป้าหมาย	แนวทางดำเนินงานร่วมกับกรุงเทพมหานคร
4. ระยะบูรณาการและทดลองใช้ – ภาคเรียนที่ 2 1 พฤศจิกายน 2570–31 มีนาคม 2571[40]	พัฒนาความรับผิดชอบ ทักษะฟื้นฟูเยียวยา การจัดการความขัดแย้ง และการออกแบบชีวิต พร้อมทดลองระบบตอบสนองและส่งต่อ	ทบทวนห้องเรียนปลอดภัยและข้อตกลงร่วม จัดทำแผน 90 วันเป็นฉันที่ดีขึ้น และติดตามระยะ 7, 15, 30, 60 และ 90 วัน เรียนรู้การตัดวงจรความรุนแรง การช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อน การไม่ตีตรา คำถามเชิงฟื้นฟู วิธีเยียวยาและขอโทษ วงสนทนาเพื่อฟื้นฟูเยียวยา การใช้ SoSafe การเริ่มต้นใหม่ เป้าหมายชีวิต และ Life Design Studio นอกจากนี้ สนับสนุนการใช้ RJ กับกรณีที่เกิดขึ้นจริง ผ่าน Case Management โดยคัดกรองความเสี่ยงและความเหมาะสม ยึดความสมัครใจ การรักษาความลับ และประโยชน์สูงสุดของเด็ก พร้อมกำหนดเส้นทางส่งต่อไปยัง SoSafe ระบบคุ้มครองเด็ก บริการสุขภาพจิต ผู้เชี่ยวชาญ และกลไกทางกฎหมาย
5. ระยะติดตามประเมินผล และพิจารณาขยายผล ไตรมาส 3 พ.ศ. 2571[41]	ประเมินผล ปรับปรุงหลักสูตรและระบบสนับสนุน และใช้หลักฐานประกอบการตัดสินใจขยายผล	4.1 เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในระดับนักเรียน ครู และโรงเรียน ครอบคลุมความรู้ ทักษะ วิธีปฏิบัติ คุณภาพความสัมพันธ์ ความรู้สึกปลอดภัย การเข้าถึงความช่วยเหลือ เหตุซ้ำ ภาระงานครู คุณภาพการส่งต่อ และความต่อเนื่องของระบบ 4.2 รับฟังผลจากครู นักเรียน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง 4.3 ใช้ผลประเมินปรับปรุงหลักสูตร เครื่องมือ มาตรฐาน ระบบสนับสนุน และเกณฑ์ความพร้อม 4.4 วิเคราะห์เชิงนโยบายและใช้หลักฐานประกอบการตัดสินใจขยายผล โดยไม่ใช้จำนวนกิจกรรม จำนวนผู้ผ่านการอบรม หรือจำนวนกรณีเป็นตัวแทนความสำเร็จเพียงอย่างเดียว

[40] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

[41] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

ตารางที่ 9 มาตรการสนับสนุนและแรงจูงใจตามบทบาท

มาตรการ	ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา	ผู้อำนวยการและทีมบริหารโรงเรียน	สำนักการศึกษา สำนักงานเขต และกรุงเทพมหานคร
ทรัพยากรและการชดเชยภาระเพิ่มเติม	พิจารณาการชดเชยภาระจากการอบรม การเตรียมการสอน การเป็นครู Agent of Change และการดูแลกรณีรายบุคคล พร้อมวัสดุและเครื่องมือประจำห้อง	จัดทีมและทรัพยากรเพื่อประสานผู้เชี่ยวชาญและพัฒนาโรงเรียนตามความพร้อมและผลการดำเนินงาน	จัดระบบข้อมูล การประเมินกลาง และการสนับสนุนโรงเรียนแกนนำตามบทบาทที่กำหนด
เวลาและภาระงาน	นับชั่วโมงอบรมและดำเนินงานเป็นเวลาปฏิบัติงาน ลดรายงานซ้ำซ้อน และจัดคาบหรือช่วงเวลาเตรียมงาน	กำหนดภารกิจไว้ในแผนโรงเรียน แบ่งความรับผิดชอบในทีม และไม่ให้ภาระตกอยู่กับครูคนเดียว	บูรณาการตัวชี้วัดกับระบบรายงานเดิมของกรุงเทพมหานคร และไม่สร้างระบบใหม่หลายชุด
ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ	จัดทำแฟ้มสะสมงานและหลักฐานการพัฒนาผู้เรียน ศึกษาการใช้ผลการดำเนินงานประกอบการเลื่อนวิทยฐานะและการรับรองสมรรถนะเฉพาะ	ใช้เป็นหลักฐานการเป็นผู้นำทางวิชาการ การพัฒนานวัตกรรม และผลลัพธ์ของสถานศึกษา	พิจารณาเชื่อมโยงผลงานกับการพัฒนานโยบาย นวัตกรรมภาครัฐ และการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
การรับรองสถานะและการยกย่อง	รับรองระดับครูผู้สอน ครู Agent of Change และวิทยากร พร้อมยกย่องครูต้นแบบ Agent of Change	รับรองสถานะโรงเรียนต้นแบบและยกย่องผู้นำสถานศึกษาด้านความปลอดภัยและทักษะชีวิต	ยกย่องสำนักงานเขตต้นแบบและสนับสนุนการนำเสนอผลงานต่อผู้บริหารหรือเวทีวิชาการระดับประเทศและนานาชาติ

มาตรการ	ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา	ผู้อำนวยการและทีมบริหารโรงเรียน	สำนักการศึกษา สำนักงานเขต และกรุงเทพมหานคร
การพัฒนาศักยภาพ	กำหนดเส้นทางสมรรถนะด้านการให้คำปรึกษา RJ การคุ้มครองเด็ก จิตวิทยาวัยรุ่น และการออกแบบชีวิต พร้อมการกำกับทางวิชาชีพ	พัฒนาความสามารถด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง การสร้างแนวทางทั้งโรงเรียน และการใช้ข้อมูล	พัฒนาทักษะด้านการออกแบบนโยบาย วิทยาการนำไปใช้ ธรรมาภิบาลข้อมูล และการประเมินผลตอบแทนทางสังคม
โอกาสและเครือข่าย	เข้าร่วมชุมชนนักปฏิบัติเป็นวิทยากรหรือAgent of Changeข้ามโรงเรียน ศึกษาดูงาน และนำเสนอผลงาน	พัฒนาโรงเรียนเป็นศูนย์เรียนรู้ระดับเขตหรือระดับกรุงเทพมหานคร และแลกเปลี่ยนกับผู้บริหารโรงเรียนอื่น	สนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเมืองและหน่วยงานภายนอก และเผยแพร่นวัตกรรมของกรุงเทพมหานคร
ระบบสนับสนุน	จัดให้มีคู่มือ แผนการสอน เครื่องมือประเมิน และช่องทางขอคำปรึกษากรณีเร่งด่วน	เชื่อมโยงทีมที่ปรึกษา นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และระบบส่งต่อ	จัดระบบข้อมูลกลางที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและหน่วยสนับสนุนทางเทคนิค

ประเด็นเสนอกรุงเทพมหานครพิจารณา

เพื่อให้การดำเนินงานระยะถัดไปเชื่อมต่อกับระบบของกรุงเทพมหานครและขยายผลอย่างมีคุณภาพ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยขอเสนอประเด็นเพื่อพิจารณา ดังนี้[42]

(1) พิจารณาในหลักการให้ RJ เป็นหนึ่งในแนวทางสนับสนุนนโยบายโรงเรียนปลอดภัยและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กรอบการทำงาน 3 ระดับ ได้แก่ การป้องกันล่วงหน้า การตอบสนองเมื่อพบสัญญาณหรือเหตุ และการฟื้นฟูเยียวยา[43]

(2) กำหนดหน่วยงานเจ้าภาพและกลไกประสานงานในระดับส่วนกลาง สำนักงานเขต และสถานศึกษา พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากรสนับสนุน ระบบข้อมูล และรอบรายงานและทบทวนผลที่ชัดเจน[44]

(3) ร่วมพัฒนากรอบมาตรฐานการใช้ RJ ในสถานศึกษา ครอบคลุมความสมัครใจ การรักษาความลับ การคัดกรองความปลอดภัย ขอบเขตบทบาทของครู ระบบปรึกษากรณี กรณีที่ไม่ควรใช้ RJ และเส้นทางการส่งต่อไปยัง SoSafe ระบบคุ้มครองเด็ก บริการสุขภาพจิต ผู้เชี่ยวชาญ และกลไกทางกฎหมาย[45]

(4) สนับสนุนให้ครูแกนนำ 30 คนจากโรงเรียนนำร่อง 6 แห่งทำหน้าที่เป็นAgent of Changeและผู้สนับสนุนการเรียนรู้ พร้อมพัฒนาครูแนะแนวและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

---

[42] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

[43] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2; ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

[44] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

[45] สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School*, 1–2; ครูแกนนำโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร, *สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะต่อแพลตฟอร์ม SoSafe*, 1–2; ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

109 แห่ง และจัดมาตรการด้านเวลา ภาระงาน การให้คำปรึกษา การรับรองสมรรถนะ และความก้าวหน้าทางวิชาชีพตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง[46]

(5) ร่วมกำหนดกรอบติดตามและประเมินผลตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูลเชิงกระบวนการและผลลัพธ์ในระดับนักเรียน ครู และโรงเรียน กำหนดเกณฑ์ความพร้อม และทบทวนผลอย่างเป็นระบบก่อนตัดสินใจขยายผล[47]

[46] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”; สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *Schools Sandbox 70 – เปลี่ยนหลักสูตรแนะแนว ม.2*, 1–3.

[47] ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571*, ส่วน “แนวทางการดำเนินงานระยะถัดไป”.

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. *“สบส. เผยผลสำรวจพฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้งพบเด็กไทยเสี่ยงทำร้ายตัวเองมากกว่า 1 ใน 4.”* 8 กันยายน 2568. https://prgroup.hss.moph.go.th/info/news/4488.

กรุงเทพมหานคร. “นโยบาย P073 ลดเวลาหน้าจอ เพิ่มเวลาเรียนรู้ และเวลาอยู่กับเพื่อน (Phone Off – Learning On).”

คณะทำงานโรงเรียนปลอดภัย เรียนมีความสุข. *รายงานการประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คณะที่ 1 ครั้งที่ 1/2569.* 15 กันยายน 2569.

คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *รายงานผลการดำเนินโครงการ RJ in Schools Sandbox: การพัฒนาโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยา ภายใต้กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมพัฒนาทักษะคุณครู.* กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2569.

ครูแกนนำโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะต่อแพลตฟอร์ม SoSafe ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

ทีมที่ปรึกษาโครงการ. *รายงานสรุปผลการดำเนินงานของทีมที่ปรึกษา โครงการ RJ in Schools Sandbox: การพัฒนาโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยา พื้นที่เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

ทีมวิจัยและทีมที่ปรึกษาโครงการ RJ Sandbox. *สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนต้นแบบในเขตหลักสี่.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

ทวีรัชต์ บุญญาโพธิวัฒน์, สุวรรณา เหล่าศิริไพศาลวัฒนา, และ สิริกร ปรีดาพิทักษ์กุล. *รายงานผลการดำเนินงาน RJ Supported Students: รับฟังและสะท้อนประสบการณ์นักเรียน.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

ฝ่ายติดตามและประเมินผล (OSP) สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. *รายงานการวิเคราะห์ผลการอบรม Restorative Justice (RJ) สำหรับครู ปี 2569 – กลุ่ม Sandbox และการอบรม 8 รุ่น.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. *ฐานข้อมูลกรณีศึกษาโครงการ RJ in Schools Sandbox ณ เดือนสิงหาคม 2569.* เอกสารภายใน, 2569.

ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. *รายงานผลการดำเนินโครงการ RJ in Schools Sandbox – กิจกรรมพัฒนาทักษะคุณครู*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

ฝ่ายประสานนโยบาย 3 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. *ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนการขับเคลื่อน Restorative Justice in BMA Schools พ.ศ. 2570–2571.* เอกสารภายใน, 2569.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ กรุงเทพมหานคร. *บันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการรณรงค์เชิงนโยบายส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในสถานศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ กรุงเทพมหานคร, 2568.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และ คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการขยายผล Restorative Justice in School.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. *รายงานผลการดำเนินโครงการ TIJ Phase 2: การพัฒนาโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยา พื้นที่เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. *Schools Sandbox 70 – เปลี่ยนหลักสูตรแนะแนว ม.2: ค้นใจเรา เข้าใจวัยรุ่น.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564–2569).* กรุงเทพมหานคร: สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. *หนังสือที่ กท 0806/11651 เรื่อง "มาตรการควบคุมการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร."* 11 ธันวาคม 2568.

สุขุมาล สุริย์จามร, พิชญา คุ้มชัยสกุล, และ พชรมน บุญญานุพงศ์. *รายงานผลการศึกษาและข้อเสนอเชิงระบบเพื่อการขยายผลการใช้ชุดเกม RJ Journey เพื่อส่งเสริมความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาในโรงเรียน ระยะที่ 1.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

อุกฤษฎ์ ศรพรหม. *Restorative Justice in Schools.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2569.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

FPRI Advisory Co., Ltd. *ผลสำรวจความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และแบบสอบถามหลังอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการ RJ in Schools Sandbox: การพัฒนาโรงเรียนนำร่องด้านความยุติธรรมเชิงฟื้นฟูเยียวยาพื้นที่กรุงเทพมหานคร รุ่นที่ 1–8.* Bangkok: FPRI Advisory Co., Ltd., 2026.

FPRI Advisory Co., Ltd. *ผลสำรวจความพึงพอใจและความเชื่อมั่น กิจกรรม RJ Leading Teachers 19 มิถุนายน 2569.* Bangkok: Thailand Institute of Justice, 2026.

OECD. *PISA 2022 Results (Volume I and II): Country Notes—Thailand.* Paris: OECD Publishing, 2023.

Thailand Institute of Justice. *Short Report – RJ in Schools Sandbox Workshops.* Bangkok: Thailand Institute of Justice, 2026.

เอกสารแนบและแหล่งอ้างอิงฉบับเต็ม

เอกสารแนบและแหล่งอ้างอิงฉบับเต็มสามารถเข้าถึงได้จากลิงก์หรือ QR Code ด้านล่าง

รูปที่ 8 QR Code สำหรับเข้าถึงเอกสารแนบและแหล่งอ้างอิงฉบับเต็ม

ลิงก์: https://drive.google.com/drive/folders/1I0JEDYgrOhgOoC4MpS1kYtJ_0Kc2ah_d?usp=sharing